

IFA 2014 -MESSUT
TECHNICS TEKEE PALLUUN

6
2014

PHILIPS FIDELIO E5
SURROUNDÄÄNI LANGATTOMASTI

HIFI maailma

AUDIO • VIDEO • KOTITEATTERI • HIGHEND | 9,80 €

vertailussa:

Matalat av-vahvistimet

Täysiverisiä vai tingittyjä?

Genelec 1238A SAM
Vaivattoman vakuuttava

Yamaha R-N500
Verkattava integroitu vahvistin

Graditech-kaapelit
Ääneltään muokattava innovaatio

+ **TESTISSÄ** Marten Django L -kaiuttimet • Rotel RA-1570 integroitu vahvistin
KOKEILUSSA Tannoy DC8 Ti -kaiuttimet • Transrotor Dark Star -levysoitin
• Hanss Acoustics T-60 -levysoitin • Naim Mu-so langaton kaiutin
MUUTA Kauppiaan laitteisto: Audiokauppa • Haastattelussa äänitaiteilija Petri Kuljuntausta • Marten ja Jorma Design -tehdasvierailut

henkilökuva

26 Petri Kuljuntausta

Luonnontieteilijöiden ja mediataiteilijoiden välimaastossa sukkuloiva Petri Kuljuntausta tykkää kuunnella ja tuottaa ääniä.

Kaiutintaiteilija Petri Kuljuntausta

Luonnontieteilijöiden ja mediataiteilijoiden välimaastossa sukkuloiva Petri Kuljuntausta tykkää kuunnella ääntä olipa sen lähde merellä, maan alla tai taivaalla. Hän myös tuottaa ääniä ja siinä touhussa Petrin viimeaikainen rakkaus ovat kaiuttimet.

”Muistan elävästi, kun seitsemän ikäisenä ensimmäisen kerran kuulin Jimi Hendrixin kitarasoolon matkaradiosta. Vaikutuini välittömästi, en niinkään musiikista kuin suuresta, ___ äänestä pienestä kovaäänisestä”. Näin kertoo Petri Kuljuntausta, kotimaista ja kansainvälistä mainetta niittänyt äänitaiteilija, elektronisen musiikin säveltäjä ja äänitaiteen huippuasiantuntija kaikilla mahdollisilla mittareilla.

Petrin nuoruuden ääniä tarjosi kitaravoittoinen bluesrock John McLaughlin suurena suosikkina. Mahavisnu Orchestran kautta Petri löysi intialaisen musiikin, Tangerine Dreamin ja Mike Oldfieldin avulla 70-luvun syntikkamusiikin ja ambientin.

Hän kuunteli laaja-alaisesti myös jazzia, erityisesti freetä ja eurooppalaista kamari-improvisointia. Mestareista erityisesti lintujen kanssa huiluaan soittanut Eric Dolphy teki Petriin lähtemättömän vaikutuksen, samoin John Surmanin tapa yhdistää saksofoni-improvisaatioita syntikkakudokseen.

Keith Jarretin myötä kuvaan astui klassinen musiikki ja etenkin Bach pitkälinjaisine fuugineen.

”Jo varhain kuitenkin tajusin, että halusin itse tehdä poikkeavaa, vähemmän harmonista musiikkia. Konsonanssi ja kadenssi kauhistuttivat minua.”

Petri alkoi yhä enemmän yhdistää nauhoituksissaan vapaata improvisointia ja syntetisaattorille sävellettyä atonaalista materiaalia. Näistä kokeiluista ei ollut pitkä matka elektroniseen musiikkiin ja sen ääniin. Samaan aikaan kuvaan tuli mukaan myös avantgardistinen nykymusiikki.

Musiikkia häiriöäänistä

Siinä missä hifistit kammoavat kaikkea kohinaa ja häiriöääniä, Petrille ne ovat rikkaan äänimaailman ehtymätön lähde. Esimerkiksi teoksessaan *Grooves* (2008) hän on luupannut vanhoja vinyylilevyjä, antanut neulan kyntää lukittua uraa ja kuunnelut kohinaa ja jyrinää, ”eternaalista rytmiä”, kuten hän ääntä kuvaa, jota aina vain syvemmälle levyyn porautuva neula päästää.

"Vinyylilevyn aiheita luoppaamaan käytin vanhaa 50-luvun Collaro 3RC-531 -levysoitintani. Tästä käytetään nimitystä locked-groove -tekniikka. Etsin ensiksi levyn musiikista yhteyteen sopivia kohtia ... ei liian voimakkaita tai liian orkestraalisia, sillä tuhti musiikki ei mielestäni sopinut soundillisesti teokseeni. Kun löysin sopivan kohdan, laitoin äänityksen päälle ja äänivarren levyille. Hetken aikaa musiikin soitua kone jumitti uran. Käytin myös kohtia levyuran alusta ja lopusta, sekä musiikin osien välistä, jolloin varsinainen musiikki ei soinut ja lukitsin soimaan näitä "hiljaisuuksia".

1990-luvun puoliväliin mennessä Petrin elektronimusiikki ja ääniteokset menestyivät maailmalla hyvin. Teoksia palkittiin ja ne soivat kansainvälisesti hyvin laajalti isojen radiotalojen toimesta.

Positive feedback

Feedback on hifissä tuttu ilmiö, niin sähköinen kuin akustinenkin. Kumpikaan ei ole erityisen korkeassa huudossa, mutta Petrille akustisesta feedbackista tuli vuosiksi solistinen ääni hänen musiikkiinsa.

Soittamiseen Petrillä on ollut käytössä itse kehittämänsä feedback-laitteisto, jolla hän ylioittaa feedback-ääntä mikserin ja äänimodulien välillä.

"Opin harjoittelun myötä ohjailemaan feedback-ääntä kätevästi mikserin potikoilla ja Korg Kaoss Padeilla ja kitaran efektipeaaleilla. Feedback on yleensä epätoivottu ääni, mutta löysin siitä puolia ... tekstuureja, tihentymiä ja niin edelleen, jotka antoivat minulle taiteellisessa mielessä paljon. Ja olihan Jimi Hendrix soitollaan näyttänyt mulle jo skidinä, mitä feedbackilla voi tehdä. Ympyrä siis tavallaan sulkeutui ... "

Tietokoneen aika

Viime aikoina Petri on käyttänyt paljon granulaarisia ja generatiivisia äänisoftia live-esityksissään ja myös säveltämiseen studiossa.

Granulaarisessa synteessissä otetaan mikrosämpeljä ennakkoon valitusta äänimateriaalista. Sitä, mistä äänet on johdettu, ei välttämättä aina kuule, mutta Petrille on aina tuntunut mielenkiintoisemmalta lähteä liikkeelle konkreettisista äänistä pikemminkin kuin puhtaan synteettisistä.

Äänien jäljet (Traces of Sound) biisissä (YLEn tilausteos vuodelta 2012) vuorottelee Petrin lentokentillä eri maissa tekemät äänitykset ja

granulaarinen materiaali. Sama koskee lintubiisiä *The Great White Bird*, joka pohjautuu Mieloisten lintutornissa Petrin tekemiin joutsenäänityksiin.

Generatiivinen softa puolestaan 'säveltää' uutta musiikkia samalla kun esittää. Vaikka asetukset olisivat samat kuin granulaarisessa, lopputulos kuulostaa aina erilaiselta.

Generatiivisissa teoksissaan Petri valitsee ensiksi softalle lähdeäänit, äänikirjaston, minkä jälkeen alkaa soittaa tämän äänikirjaston pohjalta niin, että äänit muuttuvat jatkuvasti. Kaikki tapahtuu livenä.

"Voin ohjata prosessia tiettyyn suuntaan, mutta koskaan en voi täysin tietää mitä on tarkkaan ottaen tulossa. Voin ohjata esimerkiksi äänitapahtumien aktiviteettia, rönsyilyä tai rauhallista staattisuutta, jäädä herkuttelemaan jollakin äänellä, mutta suuri "vapaus" on myös tietokoneella. Softa voi tarjota hyvin erikoisia ratkaisuja ja niihin on reagoitava nopeasti aivan kuten muusikoiden kanssa. Se vain on erona, että muusikot eivät antaisi niin yllättävää palautetta, eivätkä keksisi niin hulluja ratkaisuja, jotka vievät yks'kaks esityksen aivan toiseen ääniulottuvuuteen. Minulle tämä on juuri se oikea strategia tehdä elektronimusiikkia. Olen vuosia odottanut tätä mahdollisuutta."

Kaiuttimet silmänruokana

Tietsikassa ja softissa ei ole kuitenkaan paljon katsottavaa. Ne ovat visuaalisesti melko köyhiä. Sama pätee Petrin feedback-laitteistoon, missä mikserin ympärillä on Petrin "väärin" käyttämiä moduleita ja prosessoreita. Sen sijaan kaiuttimet ja kaiuttimelementit ovat Petrin mukaan kuvallisesti hyvin mielenkiintoisia.

"Joskus olen miettinyt, että voi noita videotaiteilija-raukkoja, kun heillä ei ole näin mielenkiintoista mediaa käsissä... videomonitorit ovat suoraan sanoen tylsiä... ha, ha."

Samalla Petrin tutkimusmatkat äänitaiteen parissa ovat yhä enemmän menneet äänitaajuuden tutkimisen suuntaan, sen mitä yhdellä taajuudella voi tehdä.

"Ääni on liikettä, joten mietin kysymystä, mitä voin tehdä sillä, voinko ohjata jotain prosessia? Miten idea toimisi taiteen kontekstissa? Hifi ja lofi menettävät oikeastaan merkityksensä, kun elementti tuottaa vain yhtä taajuutta."

Petri saattaa esimerkiksi laittaa yhtä taajuutta toistavan

kaiutinelementin kartion pinnalle sopivaa hiekkaa kuten pörisevässä installaatioissaan AR (2013) tai panna äänen moduloimaan vettä ja luomaan illuusion, että vesi kulkee lattialla olevasta kaiutintorvesta ylös seinässä olevaan reikään kuten teoksessa *Watergefeall* (2013). tähän siitä Jätkäsaaren kaiutinteoksesta, missä isot 26Hz elementit räätisyttivät kalvoa ...

Kitaramusaa uusilla ulottuvuuksilla

Noin kymmenen vuoden tauon jälkeen Petri on jälleen ottanut kitaran, mukaan musiikin tekemiseen. Sitä hän on soittanut muun muassa tietsikan kanssa livenä ulkomaita myöten.

Hyvät muistot eivät ole yksin innostaneet Petriä tarttumaan rakkaimpaan soittimeensa. Häntä on pitkään himoittanut useilla sensoreilla varustettu kitara, sellainen jota voi ohjailta käden ja kehon liikkeillä. Ajatus on, että soundin hienovarainen säätö tapahtuu kosketuksella ja liuttaen sormeja sensorin nauhapinnalla.

Tätä varten Petri on rakentanut edelleen työn alla olevaa kitaraa, jossa on on/off-kytkin valosensorilla (käden liike katkaisee valon). Tämä kytkee päälle uuden toiminnon, tai sulkee sen, tai kytkimen välityksellä siirrytään kokonaan toiseen soundiin. Liikesensorit tunnistavat kitaran asennon ja liikkumisen lavalla, mikä vaikuttaa soundiin.

On myös tilaa skannaava sensori, jolloin konserttisalin muoto ja yleisö vaikuttavat kitaran ääneen. GPS-dataa lukeva sensori saa kitaran äänen muuttumaan geografisen sijainnin perusteella. Ja niin edelleen.

”Sensorikitaralla jokainen esitys poikkeaa soundeiltaan toisista. Kitaran ääni myös projisoidaan valkokankaalle ja ääni tulee yleisön näkyville kolmiulotteisena toteutuksena ... tästä on malli jo olemassa”, kuvailee Petri tulevaisuuden visioitaan.

Mikään ei estä soittamasta sensorikitaraa myös perinteisellä tekniikalla, jolloin siitä irtoaa tarvittaessa perinteinen kitarasoundi. Petrille tyypillisesti sensorien idea on vain laajentaa soitinta uuteen, tuntemattomaan suuntaan.

Äänitaidetta galleriassa

Sitten on Akusmata, Suomen ensimmäinen äänitaidegalleria, jonka Petri perusti Helsingin Meilahteen 2011. Gallerian toiminta-ajatus on esittellä uutta ja ajankohtaista

äänitaidetta - ääni-installaatioita, ääniobjekteja,
3D-äänimaisemia ja äänipohjaisia mediateoksia ja videoita -
niin koti- kuin ulkomaisilta taiteilijoilta.

Gallerian perustamisen taustalla on myös Petrin varhainen kokemus siitä, että vasta jätettyään perinteiset instrumentit ja keskittyttyään ympäristön ääniin, hän oppi oikeasti kuuntelemaan! Sen jälkeen hän on löytänyt läheltään upeita ääni-ilmiöitä kaiken aikaa.

Galleriansa puitteissa Petri haluaa myös pelastaa talteen äänen historiaa. Par'aikaa hän on virittelemässä hanketta, jossa kerätään vanhat tietokonemusiikit ja -äänet talteen, "vielä kun on nipin napin mahdollista tavoittaa ihmisiä, jotka 60-luvulla tekivät näitä kokeiluja".

Kannattaa käydä kuuntelemassa ennen kuin ulkoavaruuden edustajat ennättävät ensiksi. Petrin äänimusiikkia on nimittäin cd-tallenteena Saturnuksen suurimman kuun Titanin pinnalla, ollut jo vuodesta 2005.